

Lluís Pons d'Icart (1518/20-1587) – Joan Francesc Albinyana i Borràs (1802-1862) -
Bonaventura Hernández Sanahuja (1810- 1891) - Joan Serra Vilaró (1879 -1969)

LLUÍS PONS D'ICART (Tarragona 1518/1520 -1587)

Lluís Pons d'Icart nasqué a Tarragona entre els anys 1518 i 1520. El seu avi i el seu pare foren governadors de Nàpols, a més d'haver ocupat altres càrrecs a ciutats d'Itàlia. No està clar si Lluís Pons d'Icart estudià la carrera de dret a Roma o bé a Lleida; el fet és que el 1545 tornà a Tarragona i hi exercí com a advocat. Entre altres càrrecs, fou Jutge general de les apel·lacions de la Ciutat i Camp de Tarragona i advocat del Capítol de la Catedral. L'afició pel món clàssic li havia arribat segurament a través de l'estudi del dret.

Es dedicà a l'epigrafia i a la paleografia i sembla que, a més, reuní una respectable biblioteca. Anotà, traduí i catalogà un nombre important de làpides i inscripcions trobades a Tarragona. El 1573 publicà a Lleida el *Libro de las grandezas y cosas memorables de Tarragona* en versió castellana a partir de l'original en català, que no es publicà fins l'any 1984. Fou publicat en castellà sota el mecenatge d'Antoni Agustí Albanell, arquebisbe de Tarragona i també reconegut jurista i humanista, amb qui l'unien vincles familiars i una gran admiració cap a la seva obra. Lluís Pons hagué de traduir el seu llibre per tal que fos imprès, ja que Antoni Agustí havia encomanat la feina a uns impressors d'Alcalá de Henares.

Deixà en forma de manuscrit el *Llibre de tots el epigrames que són trobats del temps del romans* i el *Catàleg dels arquebisbes que son estats de la metropolitana y antiquíssima ciutat de Tarragona*, publicat el 1954. El 23 de juny de 1587 morí a Tarragona i fou enterrat a l'església dels pares dominicans. Fou, en paraules de Josep Maria Recasens, el primer arqueòleg de la ciutat.

Bibliografia

Arco Molinero, Àngel del: "Tres arqueólogos tarraconenses: Luis Pons de Icart, Juan Francisco Albiñana, Bonaventura Hernández Sanahuja". *Boletín Arqueológico*, Año II, Núm. 7 (1902, enero y febrero) ; P. 18-35

Duran, Eulàlia: Lluís Pons d'Icard i el "Llibre de les grandeses de Tarragona". Barcelona : Curial, 1984. Text complet a: <http://www.tinetbiblioteca.org> [Consulta: 12 de setembre de 2007]

Massó i Carballido, Jaume: "Notes per a una biografia del Lluís Pons d'Icart". *Treballs Canongins* (1985) p. 63-102

El renaixement de Tàrraco : 1563 Lluís Pons d'Icart i Anton Van den Wyngaerde . [Catàleg d'Exposició]. Tarragona : Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, 2003

Disponible al web : <http://www.mnat.es/exposic/pons/cat/activitats.htm> [Consulta 12 de setembre de 2007]

Lluís Ponç d'Icard. [Data de consulta: 12 de setembre de 2007]
http://www3.udg.edu/ilcc/Eiximenis/html_eiximenis/portal_SH/biografies/biografia_lluis_pon%27dicard.htm Dins Studia Humanitatis [Lloc web]

JOAN FRANCESC ALBINYANA I BORRÀS (Tarragona, 1802 -1862)

Joan Francesc Albinyana i Borràs va néixer a Tarragona el dia 10 de maig del 1802 al número 6 del carrer de la Mare de Déu del Claustre. Provenia d'una família de notaris que des del segle XVIII exercien a la ciutat. Joan Francesc en va continuar la tradició familiar. Va estudiar dret i va treballar al capdavant de les escrivanies del jutjat, de l'alcaldia i de la cúria eclesiàstica de Tarragona.

La seva vocació era, però, l'arqueologia i el treball històric. A partir de 1836 les lleis desamortitzadores plantejaven el problema de la conservació i protecció del patrimoni històric afectat. El fet és ben evident a Tarragona i voltants, a causa de la importància del patrimoni romà i del cistercenc a Poblet i Santes Creus. No menys transcendents eren

les valuoses troballes arqueològiques posades al descobert a la *Pedrera del Port*, utilitzada en les obres de construcció dels molls portuaris de Tarragona. Joan Francesc Albinyana i de Borràs, com a prohoms aficionats al col·leccionisme, al costat de l'advocat Josep Maria Torres i Sedó (1800-1874) i de Joaquim Benet, fundà la Societat Arqueològica Tarraconense. La primera finalitat era preservar el patrimoni, a través d'un museu privat dut a terme a partir de les aportacions dels socis de l'entitat.

El mateix any 1844 es constituí la Comissió Provincial de Monuments, la qual, a l'igual que la Societat Arqueològica, tenia com a finalitat recuperar els materials arqueològics provinents de la Pedrera del Port. Recordem que a l'any 1845 s'hi trobà el conegut mosaic de la medusa. Els materials havien de ser ingressats en el petit museu de la Comissió de Monuments o en el de la Societat Arqueològica. Els fons dels dos museus es van unir l'any 1849 al local de l'Arqueològica. En aquesta època, Joan Francesc Albinyana es relacionà amb personatges com Modesto Lafuente, Pascual Madoz, Manuel Milà i Fontanals, entre d'altres. La Real Academia de la Historia el nomenà soci. També pertanyé a la *Reial Acadèmia de les Bones Lletres i a la Societat Filatèlica de Barcelona*.

Joan Francesc Albinyana encapçalà el projecte de redactar un itinerari arqueològic, amb la col·laboració dels també socis de la Societat Arqueològica Cortina, Torres i Benet. Si bé l'intent no reeixí, es posa per primer cop en evidència la necessitat de descriure de forma actualitzada els monuments de Tarragona. El nostre personatge trobà finalment en Andreu de Bofarull i de Brocà (1810-1882), autor dels *Anales históricos de Reus* (1845), la persona idònia per treballar en aquesta línia. El resultat fou la publicació d'un primer i únic volum que porta per títol *Tarragona Monumental, ó sea Descripción histórica y artística de todas sus antigüedades y monumentos celtas y*

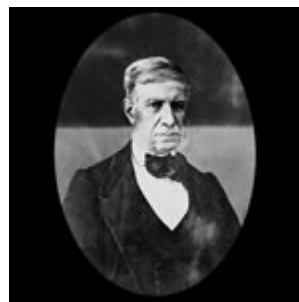
romanos, considerat el primer treball modern sobre el tema. Se'n preveia la publicació d'un segon volum, centrat en l'època medieval, però no va ser possible a causa de diferències de criteri. Més endavant Joan Francesc Albinyana publicà *Memoria sobre la primacia de la silla arzobispal de Tarragona* (Tarragona, 1862) i l'any 1867 llegí a la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona un treball sobre la cerimònia de benvinguda dels arquebisbes: *Del ceremonial en que antiguamente eran recibidos los arzobispos*. Morí l'any 1869 i deixà alguns treballs inacabats. L'any 1940 l'Ajuntament de Tarragona li dedicà el carrer Notari Albinyana a la part alta de la ciutat.

Bibliografia

Arco Molinero, Ángel del: "Tres arqueólogos tarraconenses: Luis Pons de Icart, Juan Francisco Albiñana, Bonaventura Hernández Sanahuja". *Boletín Arqueológico*, Año II, Núm. 7 (1902, enero y febrero) ; P. 18-35

BONAVENTURA HERNÁNDEZ SANAHUJA (Tarragona 1810- 1891)

Bonaventura Hernández Sanahuja nasqué a Tarragona l'any 1810, al número 30 del carrer Merceria, fill d'una família de menestrals i comerciants. El seu pare, Bonaventura Hernández Serra, havia traslladat a Tarragona, des de Barcelona, el negoci familiar de passamaneria.

Hernández Sanahuja cursà humanitats al Seminari de Tarragona i a la Llotja de Barcelona i estudià, també, a l'Escola de Dibuix de la plaça del Pallol. De jove havia manifestat una gran afició a la numismàtica.

Les troballes romanes procedents dels treballs a la Pedrera del Port es dipositaven en el museu arqueològic. L'any 1836 s'havia obert un primer museu a l'edifici de l'Acadèmia de Dibuix, llavors depenent de la Societat Econòmica d'Amics del País i de l'Ajuntament. L'any 1844 es constituí la Comissió Provincial de Monuments amb la finalitat primera de protegir el patrimoni. El mateix any 1844 es fundà la Societat Arqueològica Tarraconense amb interessos similars. L'any 1845, Bonaventura Hernández ingressà a la Societat Arqueològica i fou nomenat soci de mèrit de la Societat Econòmica d'Amics del País.

El mes de març de 1850 tingué lloc un episodi important en la vida i obra d'Hernández: la troballa de l'anomenat *sepulcre egipci*, fet que el portà a difondre informes sobre la descoberta a acadèmies espanyoles i europees. Després de molta polèmica Hernández Sanahuja reconsiderà la cronologia i rectificà les opinions inicials. Tot plegat va fer créixer l'interès per Tarragona i, de retruc, per la figura de Bonaventura Hernández Sanahuja. L'any 1851 és nomenat responsable del Museu Arqueològic i més endavant, l'any 1853, l'Acadèmia de la Història, de la qual era membre des de 1851, el designà Inspector d'Antiguitats. Al capdavant del Museu, possibilità la publicació del primer catàleg de la institució, així com la conservació de moltes restes arqueològiques.

L'Hernández arqueòleg veia en el *mètode estratigràfic*, utilitzat pels geòlegs, una forma efectiva d'estudiar les troballes; els seus talls estratigràfics han estat referència

obligada, malgrat cronologies massa àmplies i algunes datacions anacròniques. Els treballs de restauració de l'aqüeducte de les Ferreres (1854 i 1856), fets per encàrrec de la Comissió de Monuments, li reportaren força reconeixement .

L'any 1870 participà activament en les accions dutes a terme per la Comissió de Monuments i la Societat Arqueològica per tal d'evitar l'enderrocament de la muralla romana de Tarragona.

D'entre les seves obres podem destacar l' *Indicador arqueològic de Tarragona* (1867), *Tarragona en poder de los árabes* (1882), *Opúsculos históricos, arqueológicos y monumentales* (1884), *El Pretorio de Augusto en Tarragona* (1888), *Historia de la antigua ciudad de Tarragona* (1891) i el *Catálogo del Museo Arqueológico de Tarragona* (1894).

Va morir el 9 de novembre de 1891 a la mateixa casa del carrer Merceria on havia nascut.

Bibliografia

Arco Molinero, Ángel del: "Tres arqueólogos tarraconenses: Luis Pons de Icart, Juan Francisco Albiñana, Bonaventura Hernández Sanahuja". *Boletín Arqueológico*, Año II, Núm. 7 (1902, enero y febrero) ; P. 18-35

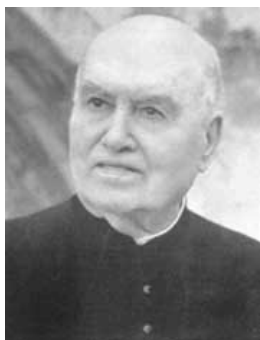
Butlletí Arqueològic de Tarragona. Butlletí extraordinari dedicat a B. Hernández Sanahuja. Tarragona : Sociedad Arqueológica Tarraconense, 1991

Cent personatges del Baix Penedès al Montsià. Tarragona : Caixa Penedès, 1985

Homenatge a Bonaventura Hernández Sanahuja. Tarragona : Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, 1992

Ruiz i Porta, Joan: *Tarraconenses Ilustres: Apuntes biográficos*. Tarragona : Establecimiento Tipográfico de F. Arís e Hijo, 1891

JOAN SERRA VILARÓ (Cardona, 1879 - Tarragona, 1969)

Nasqué a Cardona el 24 de març de 1879. Estudià als seminaris de Vic i Solsona i fou ordenat prevere l'any 1902. El 1925 l'arquebisbe Vidal i Barraquer el cridà a Tarragona, perquè dirigís les excavacions de la Necròpolis paleocristiana, descoberta en aquella època arran de la construcció de la Fàbrica de Tabacs. Entre els anys 1928 i 1935 publicà les memòries dels seus treballs, editades per la Junta Superior de Excavaciones. Aquestes publicacions, juntament amb la descoberta i posterior memòria sobre el Fòrum local (1932) li aportaren prestigi internacional. Encara avui aquests treballs constitueixen una referència molt important per al coneixement de la Tarraco romana.

L'any 1936 es refugià a França i a Itàlia. El 14 de desembre de 1940 tornà a Tarragona i fou nomenat canonge de la Catedral. Entre els anys 1946 i 1949 va fer una altra important aportació a l'arqueologia tarragonina en proposar una nova datació d'una part de les muralles i deixar de banda la famosa teoria de l'origen *ciclòpi*. Com a fita

arqueològica cal destacar, a més, la descoberta de restes visigòtiques a la catedral, publicada l'any 1960.

Mossèn Serra Vilaró fou també un home d'arxiu i són importants les aportacions com a medievalista, tasca que inicià ben aviat, el 1907, amb l'ordenació de l'arxiu del Monestir de Santa Maria de Solsona.

Gràcies a la seva dedicació des de 1925 disposem d'una extensa bibliografia referida a les comarques tarragonines. Un tema que l'apassionà fou l'anomenat *Quixot d'Avellaneda*. El 1936 demostrà que s'havia imprès a Tarragona i més endavant en tres opuscles (1940, 1949 i 1964), en defensà l'autoria de Vicenç Garcia, el Rector de Vallfogona.

El nostre personatge destacà com a museòleg, treball que havia iniciat l'any 1909 al Museu Diocesà de Solsona. Mossèn Serra Vilaró transformà el Museu i li conferí un important caire pedagògic. Val a dir que, en la dècada dels anys vint, el Museu Diocesà de Solsona fou considerat com un dels més importants i avançats de Catalunya. Amb aquesta experiència afrontà l'etapa tarragonina, centrada en el Museu de la Necròpolis Paleocristiana de Tarragona. L'any 1929 començaren les obres del nou museu monogràfic que finalitzaren el 18 d'octubre de 1930. El resultat connectava el conjunt arqueològic, que llavors es posava al descobert, amb l'edifici i les instal·lacions del museu.

Pel que fa a la seva trajectòria, des de ben aviat fou membre de la *Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona* (1907), de la *Real Academia de la Historia de Madrid* (1914). Des de l'any 1915 era delegat-director de la *Junta Superior de Excavaciones de Madrid*, primer per a Solsona i des de 1925 per a Tarragona. A partir de 1933 fou membre de l'*Institut Imperial d'Arqueologia de Berlin* i des del 1942 membre de la *Pontificia Academia Romana di Archeologia*. En el període entre 1941-1947 exercí com a comissari local d'Excavacions Arqueològiques a Tarragona, col·laborador del Museu Arqueològic de Tarragona (1943), president de la Comissió Provincial de Monuments de Tarragona (1943-1946) i conseller vitalici de l'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (1951). L'any 1950 rebé la creu d'Alfonso X El Sabio.

El 1949 l'alcalde de Tarragona Enric Olivé Martínez es féu ressò del sentir dels tarragonins i en proposà el nomenament com a fill adoptiu. Morí a Tarragona el 27 d'octubre de 1969 i demanà ser enterrat en els terrenys de la Necròpolis Paleocristiana, que ell mateix havia excavat anys abans.

Bibliografia

Homenatge a Joan Serra Vilaró en el XXV aniversari de la seva mort. Tarragona : Museu Nacional Arqueològic ; Solsona : Museu Diocesà, 1994

Homenatge a Mossèn Joan Serra Vilaró amb motiu de celebrar l'entrada al seu norantè aniversari : 24 març 1968. -- Tarragona : Reial Societat Arqueològica Tarraconense, 1968

Joan Serra Vilaró i la necròpolis paleocristiana. [Data de consulta: 12 setembre 2007] <<http://www.mnat.es/cat/mnat/necr/necr02.html>> Dins: [Museu Nacional Arqueològic de Tarragona](#) [Lloc web]

Palol i Salellas, Pere de: "Mn Serra i Vilaró, excavador de la necròpolis cristiana de

Tarragona”

A: *Boletín Arqueológico*. - Tarragona. - Época IV, fasc. 113-120 (1971-1972) ; p. 11-14.

Sánchez Real, José: “A la memoria de Serra Vilaró : rasgos de Serra Vilaró”

A: *Diario Español de Tarragona* (1974, 10 de gener)

Soberanas i Lleó, Amadeu: "Mossèn Joan Serra i Vilaró"

A: *Boletín Arqueológico*, Época IV, Fasc. 113-120, años 1971-1972 ; p. 3-9

PER A SABER MÉS SOBRE ELS ARQUEÒLEGS

▣ **RECASENS I COMES, Josep Maria, La fundació de Tarragona en la historiografia. Tarragona, Cercle d'Estudis Històrics i Socials "Guillem Oliver", 2007.**

▣ **Jo, Claudi. El tresor de la Pobra de Mafumet**

Exposició virtual sobre les monedes romanes trobades el 1872 a la Pobra de Mafumet, i que van ser donades al Museu Arqueològic de Tarragona per Bonaventura Hernández Sanhajua.

<http://www.mnat.es/exposic/tresor/cat/index.htm> [Data de consulta: 12 de setembre de 2007]

▶ **DINS: Museu Nacional Arqueològic de Tarragona** [Lloc web]

Generalitat de Catalunya.

<http://www.mnat.es/>

En català, castellà i anglès

▣ **Exposició virtual: el renaixement de Tàrraco**

Exposició que recull l'activitat d'inventari i documentació de les restes arqueològiques duta a terme per Lluís Pons d'Icart al S.XVI.

<http://www.mnat.es/exposic/pons/cat/index.htm> [Data de consulta: 12 de setembre de 2007]

▶ **DINS: Museu Nacional Arqueològic de Tarragona** [Lloc web]

Generalitat de Catalunya.

<http://www.mnat.es/>

* En català, castellà i anglès

▣ **Exposició virtual: Tàrraco, en la fotografia del S.XX**

Exposició emmarcada dins la 11a. Primavera Fotogràfica, 2002. Conté documentació fotogràfica de Tàrraco entre els anys 1939-1979: les excavacions, els personatges i l'estat del patrimoni.

<http://www.mnat.es/exposic/primv02/index.htm> [Data de consulta: 12 de setembre de 2007]

▶ **DINS: Museu Nacional Arqueològic de Tarragona** [Lloc web]

Generalitat de Catalunya.

http://www.mnat.es

En català, castellà i anglès